



de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

De minister van Justitie en Veiligheid
Prof. mr. dr. F.B.J. Grapperhaus
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Afdeling Strategie

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (088) 361 00 00
f (088) 361 00 22
www.rechtspraak.nl

datum 2 oktober 2019
onderwerp Advies Wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de introductie van een strafverzwaring voor beledigende uitingen die fysiek gevaar voor een ander opleveren

Geachte heer Grapperhaus,

Bij brief van 26 juli 2019, kenmerk 2662057, verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de ‘Raad’) advies uit te brengen inzake de Wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de introductie van een strafverzwaring voor beledigende uitingen die fysiek gevaar voor een ander opleveren (hierna: het Wetsvoorstel).

HET WETSVOORSTEL

Met het Wetsvoorstel wordt beoogd het strafmaximum voor (gekwalficeerde) smaad, laster, belediging en lasterlijke aanklacht met een derde te verhogen in gevallen waarin van de beledigende uiting levensgevaar of gevaar voor zwaar lichamelijk letsel uitgaat (“te duchten is”). Het gaat daarbij, volgens de Memorie van Toelichting (hierna: MvT), om de situatie waarin het effect van de belediging is dat zij anderen heeft aangezet tot het plegen van geweld tegen de beledigde. Voor de toepasselijkheid van de voorgestelde strafverzwarringsgrond is niet vereist dat degene die de belediging uitte dit effect voor ogen had. De (ernstige) gevaarzetting als gevolg van de belediging komt daarmee op conto van degene die opzettelijk beledigde.

Voor de toepassing van de voorgestelde strafverzwarringsgrond dient altijd eerst sprake te zijn van strafbare belediging, als is bedoeld in één van de strafbepalingen. Op basis van het voorgestelde artikel 271a van het Wetboek van Strafrecht (hierna: Sr) kan derhalve strafverhoging worden toegepast als sprake is van de strafverzwarende omstandigheid – te weten: dat de beledigende uiting fysiek gevaar voor een ander kan opleveren – nadat het grondfeit zich bewijsbaar heeft voorgedaan.

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.



Raad voor de
rechtspraak

datum 2 oktober 2019
pagina 2 van 3

ADVIES

Geen toegevoegde waarde

De Raad stelt voorop dat het Wetboek van Strafrecht in zijn huidige vorm voldoende mogelijkheden biedt om de in de MvT geschetste gevallen adequaat te kunnen vervolgen en te bestraffen. De Raad ziet het belang van het Wetsvoorstel in zoverre niet en adviseert u om het niet in te dienen.

Gering effect

De Raad verwacht bovendien dat het effect van het Wetsvoorstel gering zal zijn. De in het voorgestelde artikel 271a Sr genoemde beledigingsdelicten worden thans bedreigd met gevangenisstraf of geldboete. Binnen de bandbreedte van het toepasselijke strafmaximum kan op grond van de bijzonderheden van het concrete geval een passende sanctie worden opgelegd. Dat kan ook een taakstraf zijn (art. 9 lid 2 Sr). In de praktijk worden de genoemde beledigingsdelicten niet zelden bestraft met geldboete of taakstraf. De toegevoegde waarde om een hogere gevangenisstraf te kunnen opleggen lijkt dan ook beperkt.

Daar komt bij dat kan worden afgevraagd of in de situaties die de opsteller van het Wetsvoorstel voor ogen heeft – zoals (grove) beledigingen, waarbij iemand bijvoorbeeld ook als “gevaar” of als “de grote tegenstander” wordt gebrandmerkt, of beledigende uitingen die gedaan worden in de context van twee rivaliserende groepen, waarbij het (onterecht) afficheren van een bepaald lid van de ene groep door de andere groep als een verklikker bij de politie het signaal vormt om represaillemaatregelen te nemen tegen dat lid (MvT, p. 2) – tenlastelegging van bedreiging met een ernstig misdrijf (ex art. 285 Sr) niet meer voor de hand ligt.

Waarom voor het voorbeeld van eerwraak is gekozen is onduidelijk. Het lijkt niet direct voor de hand te liggen dat de aantasting van de eer de vorm aanneemt van een misdrijf als genoemd in het voorgestelde artikel 271a Sr.

Alhoewel het Wetsvoorstel in algemene termen is opgesteld, lijkt het met name een bijdrage te willen leveren aan de aanpak van extremistische sprekers. De Raad acht een nadere toelichting op de toepasbaarheid van het Wetsvoorstel op andere situaties geboden.

Strafverzwaring bij gemeen gevaar voor goederen?

Zowel smaad(schrift) als bedoeld in artikel 261 Sr, als laster als bedoeld in artikel 262 Sr, als eenvoudige belediging als bedoeld in artikel 266 Sr en een belediging aangedaan aan het openbaar gezag, een openbaar lichaam of een openbare instelling als bedoeld in artikel 267 Sr, kan gericht zijn of is gericht tegen een rechtspersoon dan wel een abstracte entiteit, dikwijls herkenbaar gehuisvest. Zo kan met overtreding van de genoemde artikelen bijvoorbeeld voorzienbaar zijn dat brand gesticht zou kunnen worden bij een moskee of een politiebureau. Voor een moskee kan gelden dat een en ander voortkomt uit anti-islam sentimenten. Voor een politiebureau kan gelden dat een en ander voortkomt uit gesteld discriminatoir optreden van verbalisanten die vanuit een bepaald bureau werken. De Raad werpt tegen deze achtergrond en gelet op de onderbouwing van het Wetsvoorstel de vraag op hoe de



Raad voor de
rechtspraak

datum 2 oktober 2019
pagina 3 van 3

voorgestelde strafverzwaringgrond zich verhoudt tot situaties waarin (enkel) gemeen gevaar voor goederen te duchten is.

WERKLAST

De verwachting is dat het Wetsvoorstel geen substantiële gevolgen zal hebben voor de werklast en organisatie van de Rechtspraak.

CONCLUSIE

De Raad voor de rechtspraak heeft bezwaren tegen het Wetsvoorstel. De Raad adviseert u dit Wetsvoorstel niet in te dienen.

TOT SLOT

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het Wetsvoorstel, stelt de Raad er prijs op als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Tweede en de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het *Staatsblad*. Ook eventuele nadere regelgeving volgens op dit Wetsvoorstel met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

Hoogachtend,

Henk Naves
Voorzitter Raad voor de rechtspraak